

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național
editată de FUNDATAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

DURATA ȘI COMPLEXITATEA UNUI PROCES

Prof.dr.Aurelian BONDREA

În dezbatările actuale de idei privind societatea civilă, una din temele esențiale se referă, pe de o parte, la premisele democratice ale afirmării organizatorice, ale constituirii structurilor adecvate - organisme colective, asociații, fundații, alianțe profesionale etc., iar, pe de altă parte, la funcționalitatea efectivă, la performanțele reale și durabilitatea instituțiilor societății civile, care să acioneze în serviciul cetățeanului.

Mai ales pentru societățile în tranziție, una dintre condițiile ieșirii "la liman", cum au observat mulți analiști, o constituie, împreună și alături de redresarea economică, de instaurarea democrației politice, tocmai societatea civilă. "Ea adună într-un singur punct divergențele reale temporale și dimensiuni ale reformei politice și economice. Este jârmul unde trebuie să ancorizeze amândouă pentru a nu fi simuse de curenții", scria Ralf Dahrendorf într-o dintre primele analize ale răsturnărilor din 1989.¹⁾ Așa cum atragea atenția filosoful și

sociologul german, construirea noilor instituții ale democrației și, deci, și a societății civile, "este o treabă extrem de dificilă", mai ales că este vorba despre forme de asociere națională, regională, locală, profesională care să fie voluntare, autentice, democratice, necontrolate ori manipulate de stat sau de un partid politic oarecare, situație indizabilă pentru nou curs al istoriei, curs care dacă nu este consecvent urmărit (în sensul asigurării continuității democrației și funcționării statului de drept) și nu adună în jurul său toate forțele democratice (inclusiv și cooperarea constructivă putere-opozitie în jurul intereselor generale), "asociațiile voluntare, autentice, democratice ale lunii de miere a schimbărilor pot să se prăbușească și să dispară la fel de rapid precum au apărut".

Fără îndoială că ipoteza sau teoria nu sunt nici defetiste, nici descurajante, ci realiste având în vedere că autorul citat, dar și mulți alții, pornește de la acceptarea principiului sau tezei potrivit cărora atât societatea civilă, cât și statul sunt necesare, fiecare dintre ele având rolul său și chiar propria realitate autonomă, fără a fi vorba de izolare, distanțare ori - și mai periculos - de ignorare reciprocă.

Se înțelege că procesul afirmării **reale și durabile** a societății civile - așa cum arată și experiența românească actuală, de nouă început în feal său, - nu este și nu poate fi unul simplu, liniar, automat, fiind evident că drepturile civile, politice și sociale trebuie să devină parte

organică a edificiului comunității sociale și politice naționale. În același timp, este sau ar trebui să fie la fel de evident că o asemenea problemă complexă nu poate fi soluționată "peste noapte". Ea cere timp dar și eforturi conștiente, un climat prielnic afacerilor publice, procedee legale corecte și simple, respingerea oricărei tendințe sau tentații biocratice, fără a mai vorbi despre nocivitatea ambizophorilor politice partizane. În această privință, nu pot fi încurajate comportamentele unilateral de genul "numai noi vorbim pentru popor sau în numele lui", asupra pericolului cărora atragea atenția o lucrare recentă despre opinia publică și democrație.²⁾

(Continuare în pag. 2)

**MANAGEMENTUL,
ȘTIINTĂ
ȘI TEHNOLOGIA -
componente
ale societății
moderne**

Prof.dr.Emil MIHULEAC
Pag. 7

STAREA NAȚIUNII
Măsură de urgență:
**ERADICAREA BLOCAJULUI
FINANCIAR**

Prof.univ.dr. Mircea BOULESCU,
Universitatea "Spiru Haret"

Pag. 3

PLEDOARIE PENTRU CLONARE ÎN SELECTIA ANIMALELOR

Acad. Ștefan MILCU

Clonarea a constituit una dintre performanțele genetice contemporane, care a uitat și a impresionat pe oamenii neavizați. Această situație explică teama datorată posibilității ipotetice de clonare inclusiv a omului. Teama că s-ar realiza astfel coșmarul conceperii fiecărui om ca într-un proces industrial în care modelele s-ar repeta la nesfârșit.

Competența mea în genetică îmi permite să lămușesc această performanță tehnică și să înălțur obsezia înmulțirii fantastice a unui organism adult. Sunt silnit să repet ceea ce este cunoscut, anume că înmulțirea la mamifere se face prin fecundare, realizată prin contopirea celulei seminale feminine (ovulului) cu cea masculină (spermatozoidul). Aceste celule aduc, fiecare, un fond genetic propriu care prin fecundare dă naștere unei noi ființe, ce se deosebește fundamental, printre un program genetic, de toți cei 6 miliarde de indivizi existenți în cazul omului. Toamna acest fapt conferă o diversitate unică fiecărui om și interzice identitatea pe care o realizează clonarea. De aici antagonismul profund între cele două forme de reproducere.

Clonarea, aşadar, anulează diversitatea și realizează identitatea prin eliminarea transferului fondului genetic divers al celor doi parteneri. Ea atacă o lege fundamentală a naturii. Așa după cum fecundarea in vitro, asistată medical, a eliminat încă o legitate a multiplicării, într-o măsură și mai gravă o elimină clonarea prin tot ceea ce am arătat. Întrucât nucleul ADN poartă programul genetic, transferat prin fecundare, rezultă că un individ aduce prin nașterea lui o

nouă realitate biologică. Însă separarea în doi parteneri, în procesul de fecundare, constituie un progres în evoluția vieții, pe care clonarea îl anulează.

Realizarea clonării la ovine a fost un proces foarte dificil, în care autorul și colaboratorii săi, dintr-un celebru institut de biologie din Scoția, au lucrat circa 4 ani, făcând aproape 300 de experimentări din care numai una a reușit. Aceasta ne arată că de dificil este procesul de clonare, chiar la mamifere inferioare omului.

Realizarea clonării la animale de reproducere constituie, totuși, un procedeu zootehnic ce permite selectarea animalelor performante, capabile să transmită calitatea lor superioare în generațiile lor ulterioare. În aceste cazuri este folosită selecția animalelor și cuplarea ulterioară în care se respectă regula celor doi parteneri. De pildă, dintr-un lot de vaci aleg pe cea mai bună, o clone și o dau în circuitul biologic. Această selecție zootehnică se face și azi prin însămânțare artificială. Prin clonare se selecțează cele mai valorioase exemplare care, ulterior, intră în procesul normal de reproducere bisexuală.

Clonarea la om este o aberație ce trebuie interzisă. În unele țări s-au și elaborat aceste interdicții. În țara noastră, Academia de Științe Medicale a elaborat o asemenea interdicție. De altfel, din punct de vedere strict științific și tehnic, realizarea unei clonări la om nu este justificată și nici nu o vedem posibilă. Cu atât mai mult că procedeul de clonare implică și o abaterie bioetică fundamentală de care trebuie să ținem seama.

AVEM DE APĂRAT O VALOARE STRATEGICĂ INTELIGENȚA Tânără Românească

- Convorbire

cu prof.dr. H.C.

Ioan Pop De Popa,
membru al Academiei
de Medicină F.A.C.A.,
prim-vicepreședinte al
Partidului Umanist
din România

studenților de toate categoriile (matematică, fizică, literatură, muzică și.a.m.d.), unde tinerii noștri, în competiție cu reprezentanții ai unor tări superdezvoltate, au câștigat aceste concursuri. Consider, ca atare, că aceste minigenii ar trebui cultivate mai atent de statul nostru în interesul științei naționale și internaționale. Ei ar trebui să intre în facultăți fără examen de admitere, ceea ce ar stimula pe și mai mulți să participe la aceste competiții.

■ În ultimii ani, tocmai astfel-a procedat cu cei care afirmă la olimpiadele internaționale, dar, desigur, numărul tinerilor superdotati este mult mai mare, el cuprinde vârfurile tuturor olimpiadelor naționale și de evoluția acestor tineri, aproape

nimeni, din păcate, nu se mai interesează.

- Pentru că suntem reticenți în a acorda, pe plan intern, dreptul de a săptămână multora dintre acești care, urmare unui insucces, rămân pe dinăfură (nereușită la admiterea în facultate, de exemplu, pentru că le lipseau doar căteva surimi pentru a fi admisi). Putem să afirmă că acești tineri nu sunt elemente bune? O asemenea judecată ar fi fundamental eronată și, totuși, ei sunt adesea tratați ca atare. Sună sigur că și alții gădesc ca mine, dar nu au curajul să o spună deschis: ce vom face cu aceste elemente foarte bune, care au avut o școlaritate remarcabilă în liceu, dar au avut un ghinion la admitere?

Mihai IORDĂNESCU

(Continuare în pag. 4)

DURATA ȘI COMPLEXITATEA UNUI PROCES

(Continuare din pag. 1)

În societatea democratică, matrice a societății civile, orice idee de interes general ori propunere trebuie discutată **împreună și în mod liber** de către toți cei interesați sau de către reprezentanții lor recunoscuți, "autorizați" de structurile societății civile, de către cetățeni și de către forțele politice preocupate de asigurarea vitalității societății civile.

Unii analiști, inclusiv Dahrendorf, sunt mai puțin optimiști în privința timpului de "coagulare" a societății civile în fosta juri socialiste. Asemenea puncte de vedere pomenesc de la convingerea - cu care de altfel nici un analist obiectiv nu poate să nu fie de acord - că starea de spirit caracteristică unei societăți civile "asezate", "rodate" nu se afirmă

automat după răsturnarea unui regim antidemocratic sau fals democratic. În opinia filosofului și sociologului german, societatea civilă "trebuie să crească" iar acest proces, fiind complex și de dimensiuni istorice în timp, "nu se poate realiza într-un anotimp sau pe durata mandatului unui parlament". Mai mult pesimist, dar și optimist ponderat, Dahrendorf scrie: "Am exagera, poate, spuñând că este nevoie de vreo șaizeci de ani pentru ca societatea civilă să devină realitate; condițiile oricum diferă de la o țară la alta, de la o societate la alta; dar este necesar cel puțin o generație. Probabil că și în această privință va trebui să aşteptăm "testul dublei răsturnări" - în cazul de față fiind însă vorba de generații, nu de alegeri".

1) Ralf Dahrendorf, **Reflecții asupra Revoluției din Europa**, Humanitas, București, 1993, p. 88.
 2) James Fishkin, **The Voice of the People. Public Opinion and Democracy**, Yale Univ. Press, New Haven and London, 1995.
 3) Ralf Dahrendorf, op.cit. p. 93-94.

CULTURĂ ȘI DEZVOLTARE (V)

Locul controversat al științei și tehnologiei

Dr. Carmen FURTUNĂ

Moto:

"Munca toarnă undelem în lampa vieții, dar gândirea o aprinde".

În contextul epocii contemporane, o constatare s-a impus cu o forță de neîngădui: știința și tehnica au un rol esențial în dezvoltarea societății, dezvoltarea, progresul fiind de neconceput fără folosirea cuceririlor acestora, ca și fără a fi în același timp de mecanismele economice ale pieței, concurenței, rentabilității, eficienței, de valorificarea resurselor naturale, materiale și umane, ale societății. De altfel, printre curentele ideologice - culturale cu privire la dezvoltare, Nuyinh Cao Tri îl situează și pe cel numit „tehnoocratic-rajonalist-modernist”. El se referă la valorile universale pe care le-ar reprezenta, pentru progres, tehnologia, știința și organizarea ratională. Pentru reprezentanții acestui curent, factorul tehnologic și raionalizarea face de orice altceva - economie, politică, ideologie, cultură -, care este judecat apreciat mai mult sau mai puțin consensul prin care este exprimat. De tendință aparent cosmopolitară, grefat pe valori fundamentale ale Europei Occidentale, ignorând potențialul de creativitate al membrilor societății, cărora se aplică, acest curent de esență elitistă împărtășind un efect inhibitor „nu numai în sferele creației socio-culturale și tehnologice, ci, în mod logic, și în modelarea atitudinilor politice prim-o condiționare subtilă, tinzând la unitarea sterilă și la transformarea mecanică a unor valori și tipuri de organizare economică și socială neadaptate contextelor și realităților războiului în curs de dezvoltare”.

Până de curând, tehnica era considerată un element neutră, suficient de a fi rămasă într-un context pur a promova dezvoltarea economică și, în consecință, a societății în ansamblu. Or, acum este tot mai clară că tehnica este socialmente determinată, că ea constituie într-un fel „săpunul codalui genetic al societății care a creat-o” și că, introducând-o într-o altă societate, se extind, totodată, exigența configurațiilor, profiliilor sociocomunitare și a relațiilor sociale

care sunt necesare pentru ca respectiva tehnică să poată fi cunoscute și operațională. Prin urmare, alegerea tehnicii este o veritabilă opțiune pentru o societate.

De fapt, pentru a fi la înălțimea progresului și a exigențelor secolului nostru, cultura unui popor trebuie să integreze, pe lângă patrimoniul național, trecut și contemporan, elementele cele mai autentice ale tezaurului de valori al umanității. Cunoștințe științifice și tehnice, valorile politice și sociale contemporane (democrație și justiție socială) au devenit bunuri comune ale omenești, pe care nici o cultură nu-și poate permite să le ignore. În același timp, trebuie evitată confundarea raionalității științifice unice cu universalitatea, căci „nu mai există astăzi o raionalitate științifică unică, ci numeroase raionalități diferențiale, adesea rivale”⁹. Tehnologia occidentală reprezintă, în fapt, un element al culturii occidentale.

Punerea în discuție a rolului științei și tehnologiei nu înseamnă un proces intentat acțiunii bazate pe știință. Deosebit de asta, mai degrabă, repus în discuție „modern-scientific-centrismul”, care respinge diversitatea, subiectivitatea și bogăția culturală, prin afirmarea apodictică a raionalității științifice. „Operă genială și urgentă, știință n-a dobândit o statută amintită de către decât pentru a ieși din orbita omului și a culturii lui. Lăigându-se pe sine ca factor, ca a împins la periferie pe omul fascinat de puterea ei de atracție. Prin acesta, în loc de a i se integra lui, ea l-a dezintegrat. Teocentrismul medieval i-a urmat antropocentrismul Renascentiei și, iată că, în secolul al XX-lea, sciento-centrismul riscă să producă explozia amândouă”¹⁰.

„Ideologia scientistă a modalității tehnologice occidentale, susținută de mitul universalității și neutralității științei și tehnicii, se bazează pe un raionament care nu este decât o tautologie: știință = cunoaștere universală, deci: societate științifică = cultură universală. Ce devin, însă, culturile în condițiile cunoașterii universale? Știința nu va face parte din cultura?”¹¹.

Designul dezvoltării nu este posibilă, fără să se recurgă la știință și tehnologie, fără să se pună în acord cu mecanismele și legile economiei, fără să se respecte constrângările sau să se tragă folosind

1. Huynh Cao Tri, **Stratégies du développement endogène**, UNESCO, Paris, 1984.
 2. Abdul Aziz Belal, **Culture et développement**, in **Cultures**, UNESCO, Paris, vol. VI, nr. 1, 1979, p. 37.
 3. Huynh Cao Tri, op. cit.
 4. Henryk Skolimowski, **Valeurs culturelles, science et technologie**, in **Cultures**, UNESCO, Paris, vol. VII, nr. 1, p. 125.
 5. René Habachi, **Valeurs culturelles et progrès scientifique**, in **Problèmes de la culture et de valeurs culturelles dans le monde contemporain**, UNESCO, Paris, 1983, p. 35.
 6. Jacques Grinevald, **Science et développement**, Esquisse d'une approche sociocapitale, in **La pluralité des mondes. Théories et pratiques du développement**, Genève, 1975, p. 86.
 7. Idem, p. 83.
 8. Henryk Skolimowski, op. cit., p. 126.
 9. Idem, p. 127.
 10. Huynh Cao Tri, op. cit.
 11. Pierre Pascallon, **Dimension culturelle du développement**, UNESCO, Paris, 1982, p. 27.
 12. Huynh Cao Tri, op. cit.
 13. Ibidem.

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NATIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionețe
- Prof. dr. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Păucea
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Băligan
- Grigore Vieru
- Dina Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeala
- Prof. dr. Ioan Scurtu

- Prof. dr. doc. Tîtu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Adrian Plăinești
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudorescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu
- Prof. dr. Mihai Mercea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Constantin Mețu
- Prof. dr. Marin Nedea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnic
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Cătălin Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Joan Pop D. Popa
- Prof. dr. Nicolae Ursă
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEME ALE STATULUI DE DREPT, DEMOCRAȚIEI ȘI JUSTIȚIEI

- Acad. Ion Filipeșcu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Gheorghe Uglean
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

bogățile mediului, însă adevarata dezvoltare nu se realizează decât atunci când știință, tehnica, economia, mediul devin sau, cel puțin, respectă cultura. S-ar putea exinde aici formula folosită adesea de UNESCO pentru a da o definiție dezvoltării: „Desvoltarea înseamnă știință, tehnologia, economia, mediul etc., pe scurt, totalitatea activităților umane - devenind cultură. În fapt, este dezvoltarea endogenă, având în centru său omul”.

1. Huynh Cao Tri, **Stratégies du développement endogène**, UNESCO, Paris, 1984.
 2. Abdul Aziz Belal, **Culture et développement**, in **Cultures**, UNESCO, Paris, vol. VI, nr. 1, 1979, p. 37.
 3. Huynh Cao Tri, op. cit.
 4. Henryk Skolimowski, **Valeurs culturelles, science et technologie**, in **Cultures**, UNESCO, Paris, vol. VII, nr. 1, p. 125.

5. René Habachi, **Valeurs culturelles et progrès scientifique**, in **Problèmes de la culture et de valeurs culturelles dans le monde contemporain**, UNESCO, Paris, 1983, p. 35.

6. Jacques Grinevald, **Science et développement**, Esquisse d'une approche sociocapitale, in **La pluralité des mondes. Théories et pratiques du développement**, Genève, 1975, p. 86.

7. Idem, p. 83.

8. Henryk Skolimowski, op. cit., p. 126.

9. Idem, p. 127.

10. Huynh Cao Tri, op. cit.

11. Pierre Pascallon, **Dimension culturelle du développement**, UNESCO, Paris, 1982, p. 27.

12. Huynh Cao Tri, op. cit.

13. Ibidem.

Dan Hatmanu
Autoportret

STAREA NAȚIUNII

Măsură de urgență: Eradicarea blocajului finanțier

O realitate evidentă marchează dramatic de ani de zile tranzitia societății românești la economia de piață. Încetindu-i ritmul, împovărându-i costul social. Este vorba despre blocajul finanțier care constă în imposibilitatea agenților economici de a efectua imediat toate plățile scadente, ca urmare a lipsei de disponibilități bănești, fiind denumit și arerat, adică înipoare, insuficiență de disponibilități bănești pentru efectuarea decontărilor.

În prezent, întreaga economie românească este afectată de chingile acestui fenomen teribil care este blocajul finanțier, devenit, după 7 ani de tranzitie, generalizat. Incapacitatea administrației evoluției proceselor economice și a politicilor trecerii la economia de piață a avut printre consecințe și pe aceea a unui volum mare și descurajant al areratelor de plată, inclusiv pe fondul unei puternice indisipline financiare și a unor pierderi semnificative prin distrugerea capitalului existent la nivelul multor agenți economici și a capacitaților proprii de plată. Volumul areratelor de plată se ridică, estimativ, la cca 20.000 de miliarde lei. În pofta unor anumite reperete ale areratelor și ale restanțelor de plată ale agenților economici, astăzi în supraveghere economico-financiară, areratul, au crescut continuu. Din total, se estimează că 25% reprezintă datorii față de buget, 15% datorii față de bănci și 60% datorii față de alți agenți economici cu capital de stat sau

majoritar de stat și privat.

BLOCAJUL FINANȚIER NU ESTE O FATALITATE

Dar acest fenomen atât de pagubitor pentru evoluția economiei de piață nu reprezintă, aşa cum ar părea, o fatalitate.

Blocajul finanțier este rezultatul dezordinii în relațiile comerciale și de plată dintre agenții economici, al neîndeplinirii de către beneficiari a obligațiilor de plată către furnizori de bunuri și servicii. Agenții economici au, în același timp, atât creație de incasat, cât și datorie de plată, inclusiv către bugetul statului. Ei nu-și plătesc furnizorii pentru că nu-și încasează drepturile de la clienți. Clienții nu plătesc pentru că, la rândul lor, nu-și încasează contravalorele bunurilor luate sau serviciilor prestate în calitate de furnizor.

Blocajul finanțier a fost cauzat de deciziile la nivel macro și microeconomic cu efecte neconcordante cerințelor și condițiilor economiei de piață sau chiar de lipsa unor decizii fundamentale și specifice aspectelor concrete ale tranzitiei. În sistemul bazat pe economia de piață, agenții economici sunt așezati într-o formulă de autonomie reală și responsabilitate directă. Ei sunt legați prin intermediul pieței și al fluxurilor monetare. Aici este locul și momentul

Prof.univ.dr. Mircea BOULESCU
Universitatea "Spiru Haret"

unde și când se generează blocajul finanțier.

Blocajul finanțier este generat, apoi, de imperfecțiunile mecanismului tranzitiei și ale practicii manageriale. Astfel, una din cauzele blocajului finanțier s-a identificat în lipsa aplicării falimentului, care să protejeze agenții economici în calitatea lor de furnizori, în situația când și-au satisfăcut corect și cu bunăcredință obligațiile contractuale. Legea nr.1995 privind reorganizarea și lichidarea judecătară a întreprinderilor comerciale ce nu mai pot face față datorilor comerciale, s-a dovedit a fi mai mult o lege de protecție a neficienței, iar protecția neficienței este mai dăunătoare decât falimentul în sine.

O cauză esențială a blocajului finanțier o constituie blocajul economic. România se confruntă cu grave probleme la nivelul macrostabilității economice. Economia a ajuns la nivel de neperformanță prin orientarea excesivă a „producției de dragul producției”. Deși agenții economici au produs mai mult, o bună parte din această producție a înseamnat „producție pe stoc”, rămasă nevândută, vândută în pierdere sau livrată și neîncasată. Acest fapt a generat activități neperformante, tolerarea indisiplinei financiare,

sporirea continuă a pierderilor și areratelor.

Între cauzele blocajului se înscrie, totodată, și practicarea unor dobânzi exagerat de mari de către unitățile de creditare: bănci, CEC, asociații etc. Această situație a condus și conduce la pierderi înregistrate în bilanț, la costuri influențate de dobânzile bancare. Sunt agenții economici la care dobânzile bancare depășesc nivelul absolut al pierderilor din bilanț, ceea ce înseamnă că tocmai nivelul mare al procentului de dobânză este cauza unor rezultate financiare nefavorabile.

SOLUȚII DE LICHIDARE ȘI PREVENIRE A BLOCAJULUI FINANȚIER

Blocajul finanțier bulverzează activitatea economică, impiedică procesul de restrucțurare, întârzie privatizarea și atragerea investitorilor străini, contribuie la agravarea dezechilibrelor macroeconomice și financiare. În ultimă instanță, blocajul economic și finanțier stopează dezvoltarea economică, stimulează scăderea producției și a nivelului de trai al unei părți tot mai însemnate a populației.

Gravitatea situației reclamă soluții fundamentate și ferme care să răspundă specificului fiecărei situații. Mai întâi, pentru lichidarea blocajului finanțier existent și preventirea

regenerării lui este necesară accentuarea autonomei funcționale și a răspunderii agenților economici.

În același timp, este necesară intervenția statului, a Guvernului, a Băncii Naționale a României pentru a concepe și aplica un mecanism general adecvat tranzitiei la economia de piață. Relațiile dintre macrodecizii agenților economici și macrodecizii statului se cer astfel concepute și aplicate încât să asigure dezvoltarea economică și satisfacerea nevoilor reale ale societății.

Perioada tranzitiei este perioada înlocuirii realității vechi cu o realitate nouă. Succesul reformei presupune studii și analize temeinice pentru stabilirea căilor și mijloacelor de punere în aplicare a legislației reformei. Dar nu numai atât. Pe bază de studii și analize exigită, succesul reformei presupune, în același timp, acțiunea fermă pentru construcția cu costuri sociale a unui proiect realist și dezirabil.

Pentru a face față costurilor sociale ale reformei este necesar să se treacă ferm de la evaluările subiectiviste, de la ezitări și inactivitate la obiectivitate, la realitate, la claritate, la studierea și analiza cu efort permanent de inteligență profesională pusă în acțiune pentru prevenirea și înălțarea blocajelor de orice natură, care apar în calea reformei. Succesul reformei are o soluție simplă, dar esențială: munca productivă în concordanță cu nevoile consumatorilor și concurența loială.

Pentru lichidarea blocajului finanțier se cere, de asemenea, clarificarea practică a strategiei guvernamentale în ce privește evoluția structurii pe ramuri a economiei naționale și a mecanismelor economico-financiare. Se impun, totodată, armonizarea politicilor economice cu cea monetară și de credit, pregătirea unui program de stabilizare monetară, promovarea unei politici de importuri și exporturi adecvata nevoilor economiei naționale. Din pachetul acestor soluții nu trebuie să lipsească acțiunea fermă, în condiții de realitate și legalitate, pentru combaterea corupției și a economiei subterane.

În Editura Fundației "România de Mâine"

Prof. univ.dr. Victor Dan ZLĂTESCU
CURS DE DREPT COMPARAT
GEOGRAFIE JURIDICĂ

NOU
FUNDATIA ROMANIA DE MAINE
UNIVERSITATEA SPIRU HARET
FACULTATEA DE DREPT

Prof. univ.dr. Victor Dan Zlătescu

CURS DE DREPT COMPARAT

GEOGRAFIE JURIDICĂ

ED. I

Editorial Fundație România de Mâine
București 1997

Din cuprins:

Marile sisteme juridice contemporane; Marele sistem de drept romano-germanic; Sistemul juridic francez; Dreptul românesc; Marele sistem de common-law; Common-law în Anglia; Instituții caracteristice; Dreptul Statelor Unite ale Americii; Sisteme juridice religioase și tradiționale.

VOICESCU S., BÂRTOIU A., MOLDOVAN H.,
SEICIU FL., DIACONESCU AL., CĂPĂTÂNĂ FL.

REPRODUCTIA NORMALĂ

SI ÎNSAMÂNTĂRILE ARTIFICIALE
LA MAMIFERELE DOMESTICE

Cartea pentru studenți, ca și cea pentru cei ce profesă, trebuie să se înnoiască periodic, pentru a se îmbogăti cu ceea ce este nou în domeniul respectiv.

Pentru colectivul disciplinei de Patologia reproducției și clinică obstetrică și a Facultății de Medicina Veterinară din București a venit vremea acestei înnoiri. Au trecut 7-8 ani de când a apărut tratatul editat de Editura "CERES" și studenții noștri nu mai au, de către aini, carte scrisă și mai ales, actualizată.

Ne-am angajat cu toții să împlim acest gol și să publicăm în cadrul Editurii Fundației "România de Mâine", acest prim volum despre Reproducția Veterinară și hotărârea ea, în curând, să aducem la tipar și volumul al doilea.

In acest prim volum suntem prezentând cunoștințele actuale în domeniul reproducției și al unor biotehnologii de reproducție la animale. Am considerat că trebuie să inserăm aici noțiunile necesare unei bune pregătiri a medicalul veterinar.

Lucrarea noastră se adreseză, deci, în primul rând, studenților în medicina veterinară și zootehnie, dar este deosebit de utilă și medicilor veterini care vor să fie la curent cu ceea ce este nou în acest domeniu sau care urmărează o formă de specializare și perfecționare profesională.

Autorii

REPRODUCTIA NORMALĂ SI
INSAMÂNTĂRILE ARTIFICIALE
la mamiferele domestice

ED. I EDITURA FUNDATIEI ROMANIA DE MAINE

(Continuare din pag. 1)

Fini existență lor profesională se rupe în deoare, credând un răptus sufletește, care îl marchează pentru întreaga viață. Aici este momentul să îl se intindă o mână de ajutor. Majoritatea lor sunt dormici să învețe, să continue studiile, deci ai pomuri positive, dar în mod deghizat, după un insucces, nu îl se permite acest lucru. Oare este mai bine ca acești tineri să îngrădească rândurile celor fără ocupăție, la discotecă, baruri, consumând droguri, creând probleme familiilor lor?

Unde este grijă ființă de generația tânără? Ce facem noi? Punem predici de tot felul acestor tineri încă dormici de a învăța, uitând că tineretul nostru nu numai că este competitiv cu tinerii din alte țări, dar excezează prin educație, cultură și inteligență pe un suport genetic bun.

La realizări egale - drepturi egale!

■ Paradoxul, din păcate, merge mai departe, în sensul că deși învățământul și cercetarea științifică sunt unanim apreciate drept cadrul cel mai favorabil pregătirii și valorificării acestor tineri, tocmai ele sunt diminuate în ultima vreme. De ce credeti? Se poate susține ideea că învățământul românesc, de pildă, n-ar intruni condițiile de competitivitate?

- Nu însă dori să mă refer decât la învățământul medical pe care îl cunosc după 44 de ani de experiență didactică, în condițiile în care am fost mulți ani prorector la UMF Târgu Mureș. El este un învățământ competitiv și are încă multe potențe care se cer valorificate. Cum? Din capul locului trebuie să mă declar împotriva dublei sale subordonări. Apartenența învățământului medical la Ministerul Învățământului și la Ministerul Sănătății, idee a fostului cabinet II al CC al PCR, nu a adus decât necazuri desfășurării procesului de învățământ. Învățământul medical, având cu totul alt specific decât celelalte forme de învățământ superior, ar trebui să aparțină Ministerului Sănătății, cum a fost înainte de era comunistă. Reînființându-se în structura Ministerului Sănătății o direcție a învățământului superior medical, aceasta ar dirija întreaga activitate de învățământ. De aici ar deriva foarte multe avantaje pentru personalul didactic, pentru medici și studenți. Este de neînțeles ca, în condițiile în care bazele de învățământ (90%) - clinicele, spitalele, testele dotărilor, laboratoarele - aparțin Ministerului Sănătății și cănd acest minister elaborează politica și strategia sanitatără, stabilește necesarul de cadre pe profil de specialiști pentru acoperirea în teritoriu, el să nu dispună decizional de asemenea baze. Tot el efectuează comanda socială a numărului de cadre medicale, în funcție de evoluția patologiei din teritoriu, și asigură fondurile necesare refinării, lucru pe care să fie cu certate - Ministerul Învățământului nu are competență de a face. În Ministerul Învățământului, pe timpuri, funcționează o direcție generală a învățământului medical, care pe

INTELIGENȚĂ TÂNĂRĂ ROMÂNEASCĂ

parcurs a fost desființată, în prezent răspunzând de el singură persoană și aceasta de altă profesie (fizician). Din aceste cauze, activitățile practice în clinici lasă de dorit, studentul nerealizând manevre per manu propria. Unii termină facultatea fără a fi făcut o injecție, fără să fi pus o perfuzie, un sondaj, un aparat ghipsat etc. Teoria ca teoria, pe care în genere studentul o știe pentru examen, deși o uita ușor, din lipsa literaturii noi, dar practică il omoară. Ar fi necesare stagii mai active la patul bolnavului, ore de găzdui în urgențe și alte forme, dar organizarea este deficitară și numărul foarte mare al studenților dintr-un an de studiu (800-900 studenți) nu permite acest lucru. Cifra medie a studenților de la Facultatea de Medicină din Universitatea "Spiru Haret", pe an de studiu, este de numai 50, permitând un control și îndrumare eficiente. Poate tocmai de aceea CNEAA pretinde facultăților private baremuri de dotare care, de fapt, nu există nici la facultățile de stat. CNEAA pretinde, de exemplu, că facultățile private să aibă spitalele lor. Facultatea de Medicină a Universității "Spiru Haret" folosește pentru activitățile practice 17 spitale din București, unde, de altfel, desfășoară activitatea și studenții de la facultățile de stat, dar la alte ore. Aceste spitale, de altfel, nu aparțin nici Facultății de Medicină Carol Davila, nici Ministerului Învățământului, care să justifice asemenea atitudini exclusiviste. Ele aparțin Ministerului Sănătății care le-a închiriat Universității "Spiru Haret" și a realizat, prin aceste înlesniri, importante venituri proprii. Lumea comentează, pe bună dreptate, că toate acestea pierdici, puse în calea învățământului particular, sunt delibile, născute din frică de concurență, pentru că nivelul calitativ al învățământului medical de la "Spiru Haret" este superior și, drept urmare, studenții străini pot migra spre învățământul particular, reducând veniturile în valută ale facultăților de stat. Dacă cineva, inclusiv CNEAA, își poate imagina că studenții se vor lăsa intimidați, după ce au făcut atâtea sacrificii, denotă o naivitate ieșită din comun. Dați-le drepturi egale și faceți triaj la examenul de licență, după ce au efectuat un an de stagierat în clinici universitare, și problema va fi rezolvată! Studentul trebuie să aibă acces la bolnav, la asistare, la aparat, la diverse proceduri chiar în sala de operație etc.

■ Cum ar putea fi stimulați, coîncercăți studenții pentru a pregăti că mai aprofundată?

- Printr-un substanțial dialog profesor-studenț, care să incite la efort, la acțiune, la creație. În lăzile mele am înștiințat și am

colaborat mult cu cercurile științifice studențești (Cluj, Târgu Mureș, București). Din sănătul lor au ieșit, pe parcurs, o serie de elemente de valoare, profesori universitari, șefi de clinici și de secție, în țară și destui în străinătate, și aceasta numai pentru că i-am stimulat, le-am permis accesul în muncă, găzdui de noapte, inclusiv să participe la operații. Ei și-au valorificat deprinderile în sesiuni științifice, realizând un avans față de marea masă, efectuând lucrări științifice și acumulând cunoștințe peste nivelul mediului. Trebuie să se înțeleagă că tentația de a nu face nimic este mai mare decât cea de a face ceva, motiv pentru care tineretul trebuie să fie îndrumat, stimulat și cointeresat.

■ Această complexă și nobilă activitate de stimulare și îndrumare a studenților o vedeti compatibilă cu capacitatea reală a tuturor cadrelor didactice? Ce ne puteți spune despre calitatea morală și profesională a acestor potențiali învățători universitari?

- Există cadre didactice de prestigiu care citesc, publică, valorifică experiența trăită. Ei reprezintă, în general, șefii de școală, de problemă, în general cadre grize, care nu au albit în zadar. Din păcate, numărul lor este imputinat prin pierderile fiziologice, dar și prin pensionare forțată sau marginalizarea ireponsabilă chiar a unor valori. Se confundă munca fizică, unde vârstă și mușchi pot avea un rol important, cu munca intelectuală, unde importante sunt experiența și dinamica corticală, mai ales în medicină. Eu cunosc tineri bătrâni și bătrâni tineri. Deci vârstă nu este un criteriu. Pensionăm cadre didactice medicale, profesori, conferențieri, pe motiv de vârstă, când ei desfășoară, după pensionare, în continuare, de exemplu în spital, aceeași activitate cu tinerii. Ei operează cazuri deosebite, ce durează ore în sir și unde experiența lor este mai mult ca necesară, dar sunt considerați inapți pentru a fi învățători. Este de-a dreptul hilare. Din nefericire, se uită că un medic este matur și poate îndruma tineretul în perioada vârstei sănătății. Să ne gândim la Hatéganu, Lupu, Goia, Hortolomei, Burglehe, Nana, Mircioiu și mulți alții care au profesat până la o vârstă înaintată, ajutând prin experiența lor de o viață la șlefuirea generațiilor tinere de specialiști. Lucru imperios necesar și astăzi când asemenea valori ale profesiei de medic pot fi întâlnite în funcție până la 75 de ani. Poate că pentru promovarea tinerilor, ar trebui să se găsească alt sistem de normare și salarizare, mai stimulativ.

Există, apoi, și cadre didactice de putere medie, care sunt practicieni buni, mai puțin dotati și pregătiți în cele expuse mai sus

sau care se află în formare. Unii au cam sărit treptele ierarhice la revoluție, ajungând, din șefi de lucrări, direct profesori. Unii au meritat, alții nu!

Din păcate, există și cadre ce muncesc numai pentru salariu, neavând nici o dorință de mai mult și nici perspectiva de avansare sau dezvoltare, fiind plătiți din "n" motive. De aici apar probleme la stagii clinice, grupe neglijante pe condroane, cursuri date spre a fi între de fărăcine din clinică, studenți comentând că pierd timpul, îngroșând absentismul. Unde la curs amfiteatrul este gol, concluzia e clară. Cadrele de predare, ce nu expun cursul liber, nici măcar nu se obosesc să-i facă notițe și citește direct din manuale, fac un compromis regretabil. Studenții tacit refuză participarea la curs. Pentru acest motiv, interesașitatea conducerii facultății, a prorectorului și decanului este necesară la cursuri, fără anunț prealabil, cum procedam în trecut, lucru de mult uitat în practica actuală. Această stare de lucruri justifică necesitatea permanenței primenirii a acestor cadre prin atestări și concursuri.

■ Si cum se face că senațele și consiliile profesorale nu iau măsuri pentru suplinirea acestor neajunsuri, în condițiile când și studenții sunt masiv reprezentați în asemenea organisme universitare de conducere?

- Prezența studenților, cu drept de vot, în senat și consiliu profesorale este necesară, fiind cei mai buni critici ai cadrelor didactice și ai prestării lor. Studenții, sub acest aspect, ar putea furniza multe sugestii pentru îmbunătățirea învățământului medical. După revoluție, ei aveau o reprezentare de 50% în aceste organisme. În prezent, considerăți inopertuni, li s-a redus drastic reprezentarea, după ce unele cadre din conducerile diverselor institute și-au văzut sacii în căruță. Din păcate, toleranța față de lipsuri în universitățile noastre a crescut foarte mult din rațiuni bine cunoscute - politice, democrație rău înțeleasă, autonomie prea largă, nepotism sau cu substraturi materiale - (vezi concursul de rezidență din anul 1996, dar și altele pe care studenții le povestesc la scenă deschisă, an de an). Față de cele de mai sus, într-adevăr nu ar trebui să facem rabat. Este bine că examenul de rezidență să se repetă, dar mai bine era să nu se ajungă aici.

Învățământul particular stimulează competiția valorilor

■ Stimate domnule profesor, cum se face că, teoretic, utilitatea învățământului particular este unanim recunoscută, dar în conținutul multor decizii practice ce-l privesc se resimt tot felul de reticențe și chiar obstrucții? De unde provine această duplicitate?

- Într-o societate modernă, democratică, bazată pe libera opțiune, utilitatea învățământului particular nu mai poate fi pusă la îndoială. Așa se face că învățământul privat are vechime și prestigiu în multe țări dezvoltate, în unele cazuri fiind chiar preferat învățământului de stat. În SUA, numărul unuiajilor private depășește pe cele de stat și nu poten-

afără în miei un cas că americanii nu au un învățământ eficient. Cațăre, el este necesar tocmai ca un simbol al calității în ansamblu preșcolar universitar și, totodată, ca un factor de armăzare socială. Mă referin la începutul converzării noastre, la aceea nouă de fieri ce au cluză pentru căteva sutuni de procente sub limita de admisie în facultate. Ce facem cu ei? Îi lăsăm pradă disperării, îi reorientăm spre o ocupație nedonată, îi transformăm în someri sau în nișe nonconformiști revendicativi, cum se semnalizează deja? Unii pot spune că acestea sunt argumente patetice. Să nu uităm însă că în spatele acestor cifre sunt ființe omenești care au sacrificat inclusiv situația lor familiale, pentru a urma în continuare studiile.

Pentru examenul de selecție (considerat de altfel ilegal), la facultățile de medicină private se cere materia din anii I-VI: 8000 pagini, reduse, după numeroase intervenții, acum la 3000. De ce acest lucru, când la facultățile de stat nu se prețindecă la fel? Astfel, dacă se dorește, poate cădea la examen și un profesor universitar! De ce să creem acest handicap? De unde aceste diferențe artificial create? Oare nu tocmai pentru a descuraja pe studenții de la particular și a le crea probleme? Ne îngrijim de învățământul minorităților, foarte bine, dar de ce, domnilor guvernări, obstrucționați învățământul studenților români? Nimici nu are curajul de a dezvăluia aceste abuzuri, deși un mare număr de medici au emigrat, alții au intenția să o facă în grup, alții au ieșit în practică privată și alții s-au angajat la firme private, părăsind asistența medicală. Ca urmare, sunt foarte multe posturi vacante în teritoriu. Lipsesc medicii în orașe, centre muncitorești, în comune, la sate, în fabrici, școli chiar și în spitale. Nemultumirile cetățenilor în teritoriu sunt mari. De aici indicii sanitari ce ne placează pe ultimul loc în Europa. Cine va răspunde de această situație și de sănătatea oamenilor din zonele respective? Cadrele medii? În opinia mea, lucrurile se privesc biocratic, superficial de nespécialiști, fără a bănui ce va aduce ziua de mâine. În acest domeniu nu e de glumit, luând măsuri arbitrale pentru a satisfacerea unor ambii sau interese occulte. Trebuie să găsim cu un minut mai devreme, decât mai târziu. Nu trebuie să uităm că sănătatea face parte din triplul Securității Naționale, împreună cu economicul și sistemul de apărare (armata)! lată de ce cred că propunerile făcute de subsemnatul în "Jurnalul Național" din 22.02.1997 și în "Opinia națională" din 03.03.1997 rămân valabile. Consider că dacă se face lumină în acest domeniu va fi căștigat atât învățământul de stat, cât și cel privat și, mai ales, calitatea acestora stimulată, printr-o concurență cinstită.

În cadrul Partidului Umanist din România au luat ființă zeci de departamente care monitorizează principalele sectoare ale societății românești. Între acestea există și departamentul pentru Instituții Academice, Învățământ Superior și Sănătate, în care organisme periodice, vom analiza probleme specifice. Principalele observații și concluzii le vom aduce la cunoștința opiniei publice și Parlamentului României, cerând organelor abilitate să soluționeze problemele sesizate.

ÎN RETROSPECTIVĂ SEMNIFICATIVĂ ASUPRA GÂNDIRII POLITICE A LUI **PETRE P. CARP**

Un politician conservator, șef al grupului naționalist și apoi, între 1907-1912, al Partidului Conservator, prim-ministrul său între 1909-1910 și 1910-1912, de mai multe ori ministru, Petre P. Carp s-a născut la Iași, la 29 iunie 1837, într-o veche familie boierească, și a decedat din viață la 19 iunie 1919.

După 12 ani petrecuți la studii în Germania, se întoarce în 1862 la Iași, unde participă, un an mai târziu, la crearea Societății literare „Junimea”. În 1866 a luat parte la complotul pentru detronarea lui Cuza.

Ca purtător de cuvânt al moșierilor conservatori, Carp s-a opus reformei agrare preconizate de liberali, începând din 1913. După tabucinarea primului război mondial, a militat pentru intrarea României în luptă alături de Puterile centrale (Austro-Ungaria și Germania), iar în timpul ocupării a colaborat cu autoritățile acestora.

Ideile lui politice conturează o concepție conservatoare militară, sumată fără reticențe și afirmată într-o manieră transparentă, adesea socantă.

P.P.Carp consideră politica drept o sănătate și, totodată, o artă, cu care trebuie să se ocupe clasele avute. A rămas celebră opinia exprimată de el că „în România nu trebuie să facă politică decât oamenii care au un venit anual de la 40.000 lei în sus”, realizabil, în condițiile respective, numai pentru mari moșieri și capitaliști.

Carp a negat posibilitatea emancipării politice a maselor, cărora le refuză dreptul de a reprezenta națiunea. Aceasta din urmă, declară el, „suntem noi, reprezentanții ei”. „Cărmuirea maselor prin mase - scria el în 1890 - este o utopie care văduse la duce la o durerosă dezamăgire”. Admiterea însă posibilitățea ameliorării situației economice a maselor, dar nu ca urmare a unei autoeliberări prin revoluție, ci a activității caritabile, reformatoare, de sus în jos, a claselor avute.

Aprofundarea intereselor acestora din urmă reprezintă pentru Carp jeful și limita oricărui acționare reformistă de soluționare a problemelor sociale.

În discursul-program rostit la 30 martie 1881 în Carierea Deputaților, Carp menționează „trei sonuri de clase: clasa finanților, clasa moșierilor, în acceptarea largă a cuvântului, și clasa guvernatorilor”. În ce privește primul, el consideră necesară intervenția legislativă pentru menținerea demisunilor proprietății mici prin evitarea sfărâșitării și primă vânzarea trăptită de plenarul din rezervele statului. Pentru clasa meseriașilor, propunea organizarea în „corporatiuni, care să le garanteze munica lor în țară și să împiedice concurența nefoașă la care sunt expuși”. Carp consideră posibilă și necesară împedirea creșterii unui proletariat rural. „A stări și a preveni proletariatul în sat și în orașe - se spunea în programul lui Carp din 1881 - este idealul pe care-l urmărește”.

Pentru „clasa guvernatorilor” Carp împinge „pe acei oameni care, prin modul și întrumul său, au misericordie și adesea și de a face să crească și să dezvoltă progresiv unei societăți înalte”. Societatea înaltă, drept urmare de o conchideță jazz, îl acuza înălțătorie și „a pus spre rugăciunea noastră ca și ca mai însemnată parte a țării” și ceea ce erau puteri de stat. Carp a scris: „adenei forță și credere în binele și în frica de rău și în regnul lui Dumnezeu”.

Dr. Marin NEDELEA

tic din România, formulând cu acele prilejuri unice judecăți de valoare concise și frapante, adevarate aforisme. „Ca întotdeauna - spunea el în Senat, în toamna anului 1912 - opozitia a acuzat guvernul de inginerie în alegeri, și, ca toate guvernele, noi am declarat că n-au fost niciodată alegeri mai libere!... Sună oameni politici care declară că alegătorul este conștient când votează cu dânsii, și este corupt când votează în contra lor”.

Promisiunile demagogice, dorința de a lău puterea fiilor a fi pregătit pentru ea, s-au văzut și ele incriminate de incisivul Petre Carp: „E datoria unui om politic - spunea el - ... de a nu zice niciodată în opozitie ceea ce nu crede că va putea realiza venind la putere”; sau: „Să nu te gândești la ceea ce ai să faci după ce ai ajuns la putere, ci totdeauna înainte”.

Anormală este pentru el „gruparea oamenilor în jurul persoanelor influente, iar nu a ideilor”. Rivalii politici fără idei, dar cu dorință devorâtă de putere au fost ridiculați de Carp cu formula: „Avem două feluri de adversari: acei care au idei contrarie ideilor noastre și acei, mai periculoși și mai greu unorii de învins, care n-au idei de loc”.

Doctrina și programul unui partid trebuie să reflecte condițiile țării și ale epocii în care acționează. Ideile politice, spunea Carp în 1901, „trebuie să fie, chiar când le luăm din străinătate,

prelucrate în sensul naturii poporului la care le aplicăm”. Deși a susținut teza eronată că românii nu au o cultură proprie, ci o cintă în Occident, el a criticat însă preluarea necritică a unor idei și reglementări occidentale, pentru care nu existau condiții optime în România. „A introduce de-a-gata ideea ... - spunea Carp în 1874 - este a planta „flori pe un pământ de nisip”; ele degradă vestejesc...” „Popor nou - raționa el - suntem în perioada de asimilare. Si până ce nu se va termina acest proces de asimilare a științei, a experienței altora, de la noi și prin noi nu va ieși nimic serios”; de aceea, „să le deschidem ușile largi” străinilor, deoarece „nu vom putea face nici un pas... nici un progres, fără capitaluri străine”.

Carp nu vedea realizabilitatea industriei în România decât într-o perspectivă mai îndepărtată, dar evoca și el cu incredere „acea vremă fericită... când vom vedea și cărbunile de care avem nevoie ieșind din minele noastre, iar nu adus din Anglia sau de nu stiu unde, când vom vedea că sticla noastră se face cu elemente culese din țară, că portelanul se va face cu caolinul, care s-a găsit de curând la noi, când vom da acestei populațiuni pe lângă activitatea ei agricolă și activitatea ei industrială”. „Eu zic - spunea el în acest context - că o țară este cu atât mai săracă, cu cât

consumul ieftin, dar din pară străină, și din contră, o țară este mai avută cănd consumul produce industrie și”.

Ca orice român, P.P. Carp nu putea să nu fie sensibil la situația grea a românilor din provinciile aflate încă sub ocupație străină. Abordând însă această problemă exclusiv prin prismă raporturilor de forțe dintre cele două mari puteri vecine și a unei încrideri nejustificate în trănicia Imperiului austro-ungar, el a ajuns să se situeze pe poziții contrare a ceea ce adversarul său de politică externă, Take Ionescu, numea pe bună dreptate politica instițuii națională. În 1894, Carp declara în Senat că ideea unității tuturor românilor este o năluță, iar în 1909, predicând „o strânsă prietenie cu Imperiul austro-ungar”, ajungea să ceară tuturor guvernelor României „să păstreze o neutralitate absolută față de ceea ce se petrece între maghiari și români”. Filogenian prin educație, fără încredere în voiajul de unire și forța de a o realizează propriului popor, P.P. Carp a militat activ în anii 1914-1916, contra curentului antantofil, ironizând „mirajul unei Românie Mari”. În acest spirit, el s-a pronunțat la Consiliul de Coroană de la Sinaia din 1914 pentru intrarea imediată în război pentru „a ajuta germanismul să strivească slavismul”, iar la cel de-al doilea Consiliu, din 1916, a declarat că se va ruga lui Dumnezeu ca „armata română să fie bătăță” de către trupele Puterilor centrale.

Ca și alți oameni politici ai vremii, P.P. Carp se temea de Rusia și nu avea încredere în ea. A rămas celebră butada lui din septembrie 1879, când, avertizând împotriva pericolului de a cădea în brațele Rusiei, el explicita: „Ce sunt aceste brațe, noi o știm; o știm într-atât, încât nu înțrebăm, când sunt mai periculoase? Atunci când ne strâng cu ură sau atunci când ne strâng cu drag”.

CARTEA CA PRIETEN

Însemnări privind literatura polițistă,

prilejuite de apariția la

Editura Fundației „România de Mâine” a cărții
Scară către infern de Olimpien Ungherea

Prof.univ.dr. Ion Dodu BĂLAN

și nu de azi de ieri. Unii exegeti, precum Boileau - Narcejac, descoperindu-i, chiar, originile de departe, foarte deparate în miturile Greciei antice.

Ca zbucium, riscuri, curaj și inteligență, polițistul triumfă. De aceea, Olimpien Ungherea îl aduce un elogiu binemeritat în toate prozele sale, și, răspicat mărturisit, în schita *Asasinul din tablou*, glosând pe marginea „condiției umane a polițistului”, constatănd că din articolele din presă cu întâmplări macabre, „lipsește cu desăvârsire prezența suverană a polițistului”. Omul de presă contemporan uită prea adeseori, în demersul său publicistic pe care și-l dorește spectaculos, că din regatul unei întâmplări polițiste nu trebuie niciodată, dar absolut niciodată, să lipsească **regele** - adică **polițistul**. Astfel, orice întâmplare tragică și plină de mister omenește se transformă, împlacabil, într-un banal fapt divers.

Firește, ca-n orice alt tip de literatură, există și în acest domeniu opere valoroase și lucruri proaste, niciose, și chiar nocive. Interpretările

OPINIA NATIONALĂ

Într-un răstimp de peste două decenii, Olimpien Ungherea a dat literaturii române peste zece volume de proză: schițe, nuvele, romane, multe publicate în ultimi ani, în care s-au creat condiții propice dezvoltării acestui gen de literatură. S-a schimbat, în acest răstimp de șapte ani, condiția literaturii polițiste în societatea noastră. Firește, această schimbare nu s-a făcut la ordinul cuiva, pe căi administrative. Schimbarea a determinat-o chiar viața, specificitatea acesteia în perioada de tranziție, care, pe lângă mari, epocale cuceriri, privitoare la demnitatea și drepturile omului, la respectul față de proprietate, a scos la iveală și rebuturi umane, tare morale, oameni de nimic, hoți, mafioși, violatori, escroci, trădători de neam și de țară, criminale, ceea ce a condus către o decadere morală cu care se confruntă în primul rând **poliția**, oamenii ei, căci, poliția fără oameni în carne și oase ar fi o deșartă abstracțiune. Oamenii ei îi dau viață.

Aici stă principala sursă de conflict a literaturii polițiste, care o apropie, în ciuda aparențelor, de esența basmelor constituită din eterna luptă dintre Bine și Rău, Adevar și Minciună, Dreptate și Nedreptate, Faptă și Răsplătită.

Pe aceste coordonate se structurează proza frumos scrisă, dinamică, originală, captivantă, modernă, a scriitorului Olimpien Ungherea, din care amintesc volumele *Bâtrâna Domnișoară n-are alibi*, *Versiunea maiorului Vlad*, *Testamentul*, *Spovedania unui spion*, *Prizonierul speranțelor*, *Agent secret*, *Egreta Brâncovenilor*, *Statuia Sf. Leonard*, *Pădurea cu plopi argintii*, *Capcană pentru asasin*, cărora li se adaugă acum *Scară către infern* - confesiunile criminalistului Andrei Zăveră.

Firește, nu numărul, nu cantitatea contează în artă, ci calitatea, valoarea artistică întrinsecă, respectarea legilor acestui gen de literatură, valoare prezentă în toate lucrările pomenite de noi. Subiecte, personaje; modalitate stilistică, totul îne organic de buna literatură polițistă.

Subiectele operelor literar-artistic, polițiste mai ales, sunt ca drumurile. Asfaltate unele și drepte, încă par, și sunt, chiar, scurte și lesne de parcurs într-un mers sportiv, odihnitor, adică se citesc ușor și cu placere, îl antrenază pe cititor, îl cucerește, îl implică în acțiune. Așa sunt subiectele schițelor, din carea lui Olimpien Ungherea *Scară către infern*, răspunzând, astfel, unei cerințe estetice elementare pentru acest gen de literatură. Subiectele polițiste nu pot fi tratate cu bune rezultate estetice, dacă autorul bate câmpii sau calea mânzului, cum se zice, silind cititorul să umbre pe potecile descrierilor opulente, ale excesivelor analize psihologice, care nu și au locul în acest gen de literatură. Asemenea ambiiții intunecă, anulează specificitatea creației pe teme polițiste, se coagulează în pagină ca o pastă aspiră, respingătoare, politicoasă și se împotrivesc fluidității acțiunii.

Schițelor lui Olimpien Ungherea nu se va întâlni cu asemenea predici. Literatura lui respectă cerințele estetice ale genului. De aceea, condeul lui nu obosește, și nici cititorul, așa cum ar obosi un om urcând pe o cărare întortochiată cu ocolișuri inutile, cu gropi și bolovani. (Va urma).

120 DE ANI DE LA RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ

ROMÂNIÎN BĂTĂLIA DE LA PLEVNA

Dr. Constantin OLTEANU

La 15 iulie 1877, cel de-al doilea atac al trupelor ruse asupra Plevnei s-a încheiat cu un mare eșec. A doua zi, la 19 iulie, domnitorul Carol a primit o telegramă din partea moșnenii dace Nicolae, comandantul suprem al trupelor ruse de pe frontul balcanic, prin care acesta solicită intervenția imediată a armatei române. Referindu-se conținutului acestei telegrame în "Memoriile regelui Carol I al României" se spune: "Turci, aducând cele mai mari mase de trupe la Plevna, ne zdrobesc. Rog să faci presiune, demonstrație și, dacă se poate, să treci Dunărea cu armata după cum dorești, între Iași și Cernavodă. Demonstrația aceasta este neapărată necesară pentru înlesnirea mașinilor mele". Analizând situația politico-strategică creată, guvernul român și Marele cartier general, înțelegând semnificația intrării în acțiune, au acceptat ca armata română să participe la mierea bătălie de la Plevna, urmând a se discuta detalii de cooperare și a se stabili cu precizie natura relațiilor între cele două armate.

Întreaga armată română a fost reorganizată în conformitate cu noile misiuni. Astfel, a fost creată Armata de operații, care va fi pusă sub comanda generalului Alexandru Cernat, care și menține funcția de ministru de război, având în compunere 41 batalioane, 32 escadroane, 18 baterii de artilerie, 5 companii de geniu și pontonieri, însuțind un efectiv de 43 414 oameni, 7 170 cai și 119 tunuri. Pentru acoperirea frontierelor între Calafat și Turnu Măgurele s-a constituit corpul de observație, sub comanda generalului George Lupu, compus din 10 batalioane, 8 escadroane, 11 baterii de artilerie, totalizând un efectiv de 11 380 de oameni, 1 350 cai, 74 tunuri. În același timp, au fost concentrate mijloacele din Oltrena, având comandanță pe generalul Nicolae Haralambie.

Concomitent cu trecerea Dunării, deplasarea și concentrarea armatei române în zona Plevnei, domnitorul Carol și alii reprezentanți români au purtat tratative la Gorni Studen cu jurnalul Alexandru al II-lea al Rusiei în vederea reglementării cooperării în luptă, la baza acelora cooperării stând, pe lângă altele, respectarea individualizației de comandanță a armatei române. Cu acest prilej s-a hotărât ca la Plevna să se constituie din trupele ruse și române o singură grupare, denumită Armată de vest, sub comandanță domnitorului Carol, având înaltul de stat major pe generalul rus Zolotov. Comandanțul Armatei de vest a fost instalat la Poștagi, în apropierea de Plevna.

Pentru importanța strategică, forțele engagate, amplitudinea și caracterul intensității acțiunilor, gloriosul eșec al trupelor de la Plevna se înscrise în liniile de cronică în sensul maximului bătălii care au salomul războiului, pentru independentă din 1877-1878.

Înregistrată de două batalioane ruse din cadrul 9. Corpuri de rezerva, inclusiv și exemplul unei bătălii oferită și materialul Cândiano Popescu, căpitanul Moise Grigore, venit din flanc și lupte cu arma în mână pentru independența românilor, ostiașii noștri au atacat energic zdrobind rezistența inamicului. Cu prejul viu a 800 de soldați și ofițeri români, cu prejul săngelui și peste 1000 de răniți, redusă Grivita 1 a fost cucerită.

După a treia bătălie de la Plevna încreștează, început o lungă perioadă de asediul. Hotărârea de a recurge la această soluție a fost precedată de o amplă dezbatere la cartierul general al Armatei de vest, la care a participat și jurnalul Rusiei. În acele discuții, generalul Alexandru Cernat a combătut părerea unor generali ruși care propuneau întreruperea luptei și retragerea trupelor pe teritoriul României până la sosirea de noi trupe din Rusia, generalul român susținând, cu argumente militare ideea asedului. Citim din caietul lui de însemnări personale: "În ce privește ridicarea ostilităților am răspuns cum că regret că nu pot împărtăși opinia generalilor ruși, deoarece am făcut convinsă că dacă se vor ridica fortificații de partea armatei imperiale, cum s-a făcut de armata română... vom ţine asediul până ce Osman Paşa va fi constrained să se predea din lipsă de hrana". Jurnalul rus a apreciat și aprobat propunerea generalului Cernat.

Către sfârșitul lunii noiembrie, terminându-se proviziile, Osman a încercat să strângă inclusiv încercuiri, în direcția Sofia. În dimineața zilei de 28 noiembrie, otomanii au trecut la aplicarea planului. Observând retragerea inamicului, trupele române au trecut imediat primele, la atac. Apoi și forțele ruse au declarat ofensiva pe întregul front. După ciocniri violente, sub loviturile combinate ale forțelor ruse și române, Osman Paşa a capitulat cu întreaga sa armată. Astfel s-a încheiat cea mai grea perioadă a războiului, apropiind victoria finală. Forțele ruse s-au îndreptat spre Constantinopol, iar cele române spre cetatea Vidin.

Căderea Plevnei a constituit o nouă ocazie de a se remarcă valoarea contribuției armatei române în înfrângerea forțelor otomane. "Strălucitele izbăviri obținute la Plevna - și scria marele duce Nicolae domnitorului Carol - sunt datorate în mare parte cooperării vitezelor armate române...", iar jurnalul Rusiei și telegrafia astfel domnitorului României: "Rezultatul a fost desăvârșit și mă bucur de strălucita parte ce armata A.V. a luat întru aceasta". ■

ÎMPREUNĂ ȘI CONCOMITENT CU ELEVII ROMÂNI

O PROBLEMĂ CRUCIALĂ A INTEGRĂRII SOCIO-PROFESSIONALE A ELEVILOR ROMÂNI

Prof. ing. Ilie PIPOI,

Inspector de specialitate la Inspectoratul școlar al Capitalei

Existenta fiecărui individ - indiferent de originea sa etnică - este concepută ca dezvoltările să într-un spațiu determinat (arie geografică), într-un timp dat (epocă istorică) și în cadrul unei colectivități socio-umane (cadru ambiental). Înălț din 1972, în cadrul Conferinței ONU, organizată la Stockholm, s-a lansat rugămintea ca fiecare individ și tot laolalt să apere și să îmbunătățească mediu socio-uman în care trăim, atât pentru generațiile prezente, cât și pentru cele viitoare, pentru că deteriorarea acestuia, urmare a lipsei de cultură și educație adecvată, ar duce la un real pericol. Copiii din familiile de romi, în marea lor majoritate, sunt copii cu cerințe educationale speciale și se caracterizează, (cerințările psihopedagogice confirmă) prin stări emoționale instinctive, mult mai ample, decât la copiii proveniți din populația majoritară, urmare firească a unor particularități ancestrale, fixate de mediu și perpetuate de ereditate.

Germenele uman prezintă în structura fizică lor pentru a se realiza trebuie să beneficieze de un mediu de incubație socio-cultural sau, cu alte cuvinte, de un mediu școlar generat și întreținut numai de unități instrucțiv-educative.

La asemenea copii și cu predilecție la cei puțin peste 10 ani, evenimentele din familie având cel mai puternic impact asupra formării personalității, în general, și a conducei morale, în special, determină devierii bruse de la normalitatea unor cauzalități greu de depistat în urma stărilor profunde trăite de ei.

Starea de manifestare cu repercușiuni benefice asupra echilibrului lor psihic este - după modestă opiniune a autorului - o corectă comunicare verbală în limba oficială și obligatorie a jării noastre. Sustin această situație, nu numai din proprie convincere, dar și pentru faptul că dezvoltarea psihointelectuală a copilului se referă la valoarea informațională și semnificației fiecărui cuvânt rostit în vorbirea care, sub supravegherea cadrelui didactic, trebuie să fie reglementată,

gramatical și logico-semantice. În legătură cu expresorile lor verbale nu se scrie, agrumările și nonconcordanțe dintre subiect și predicator de către cei care dispără cu dezvoltarea (de terminație) și ar diminua deosebit de mult la terminarea celor 4 clase primare. Efektele vizibile ale unor transformări invizibile în vorbire, gândire, opinii, concepții și chiar manifestări nu se pot derula în afara cadrelui școlar.

Oamenii se formează printre suntem și numai în raporturi strânse, unde prin să se realizează condițiile de convineții și cooperare, context în care se pot lega unele de altele prin mișcări invizibile, precum cele afective. Pentru cîștiorii mici nu există o altă explicație, dacă se mărește în vedere și faptul că viața individuală încearcă drum numai în cadrul vieții sociale. Așa stănd lucrurile, se poate afirma cu toată certitudinea că se impune cu necesitate ca elevii romi să-și formeze educația numai împreună și concomitent cu elevii populației majoritară, cunoștință-se faptul că orice separare, pe criterii etnice, contravine legii art. 12, alin. 2 din actuala Lege a Învățământului. Mă refer în acest context la condurcerile școlilor Sântana (Arad), Jilava, Bobeni, Ștefănești (Ilfov), ca și multe altele pe care, din respect pentru instituțiile de învățământ respective, nu le mai nominalizez. Accesul la tezaurul de cunoștințe condensat informațional și acumulat istoric este de omenește este - prin intermediul instituțiilor de învățământ - pus la dispoziția tuturor elevilor țării, indiferent de originea lor etnică. Problema este, însă, a determinării pe acești elevi să-și asume cerințele concrete ale existenței socio-umane (norme morale, norme de conduită, valori culturale tradiționale și, inclusiv, noile valori ale progresului). Prin asumarea unor asemenea norme, ca valori active și responsabile în ordinea cetățenească și profesională, ei se vor maturiza psihosocial, situație concretizată prin integrarea lor socio-profesională.

DAN HATMANU: ILUSTRATION LA "POVESTIRI DIN RĂZBOI" DE M. SADOVEANU

Preocupări și punctări în mișcarea ideilor

MANAGEMENTUL, ȘTIINȚA ȘI TEHNOLOGIA - componente ale societății moderne (II)

Prof.dr. Emil MIHULEAC

Săptămânile să-pi devinândelei
dori călători în acțiune, ce se
reprezintă prin străină? Sunt
informații care se dovedesc
eficiente în acțiune, folosite în
cadrul echipelor, unde rezultatele
aceste rezultate se manifestă în
altă persoană, în economie și
societate, în progresul științei
lumii. Omul cult trebuie pregătit
în cele două culuri: în prima,
concentrată asupra cuvintelor și
ideilor, în a două, asupra curenților
și procesului de muncă.
Majoritatea oamenilor culti își
folosesc stocă ca membri ai unei
organizații - întreprindere,
instituție, fundație, asociație etc.
Deci intelectualii au nevoie de o
asemenea organizație, care să le
permite să-si pună în valoare
cunoștințele lor specializate.

În aceste condiții, omul de
mâine trebuie să trăiască într-o
societate europeană. Prin vizionare,
orientare și informație, el va fi un
cențor al lumii, belșug însă prin
ridicările sale locale, din propria
cultură. Lumea de mâine va fi o
lume occidentalizată, mondializată.
Într-o asemenea lume, în lipsa
managementului, fiecare își va face
treba lui, însă nimici nu va face
nimic, iar fără oameni instruiți,
managementul devine birocratie, o
absurditate. Cum schimbările au
devenit permanente și profunde, ele
vizează o calitate nouă, pentru
intreaga societate umană. Aceste
schimbări solicită o mai mare
apropiere între oamenii de știință și

populație nu se poate dezvolta pe
cheltuiala alteia.

Mutajile mari produse în
ultimile două decenii, se datoresc
spiritului nou introdus în toate
sferele social-economice, abordării
și soluționării științifice a
problemelor cardinale de
transformare a societății. Relațiile
complexe între tehnologie și
societate constituie o premisă cu
caracter necesar pentru asemenea
transformări. De aceea tehnologia
este un fenomen social, cultural,
nu unul biologic, cum afirmă
academicianul Mihai Drăgănescu.
El are legitimitate ei proprii și
intercondiționează puternic
societatea, singura în măsură să o
controlizeze și dirijeze; că proces
istoric, tehnologia este numai în
parte autonomă și se poate dezvolta
ca atare numai dacă societatea ar
renunța la dreptul ei de control și
dirijare; ea se poate dezvolta numai
când acest lucru îl admite
societatea; dacă ar urma legile ei
proprii de dezvoltare, fără a lua în
considerație imperativurile sociale,

multe implicații ar fi negative. La
rândul ei, societatea trebuie să
accepte o anumită autonomie de
dezvoltare a tehnologiei pentru a nu
frâna capacitatea inventivă și creația
tehnologică a omului.

Este nevoie, aşadar, de o mai
bună înțelegere a interacțiunii
știință-societate-tehnologie. În
actuala societate, conexiunile sunt
puternice; nu pot acționa numai o
parte din factori fără consecințe
asupra celorlalți, fapt ce impune să
se acorde atenție tuturor acestor
factori. De pildă, recentele
descoperiri științifice asupra
degradării mediului au relevat
fenomene îndepărtate, imperceptibile
simțurilor omului (scăderea
stratului de ozon atmosferic,
rapida formare a efectului de seră
care influențează încălzirea
planetei, pot declansa schimbarea
climei și ridicarea nivelului
mărilor). Sunt fenomene cu
implicații adânci pentru viața
umană. Aceste efecte trebuie să fie
în grijă tuturor sectoarelor de
activitate umană, acționându-se

pentru interesul comun. Tată vorba
despre un sistem de acțiune
materială construit de societate pe
o anumită temă și dezvoltări sale,
realizat cu ajutorul unor mijloace
adecvate. Viteza prea mare de
dezvoltare tehnologică poate produce
efekte negative, pentru că
societatea nu este încă pregătită să
controlizeze și să armonizeze
consecințele, în sensul amării
celor negative.

Că și știință, tehnologia nu
acționează asupra unei societăți
pasive, ea este respirația științei,
materializarea științei ca forță de
produție. Efectele ei asupra
societății nu sunt numai industriale, economice, ci și
influențe socio-psihologice. Pentru tehnologia sunt importante
și aspectele sociale, cu întreaga lor
problematică - inclusiv implicații
și consecințe respective - fiind
înțeleasă și ca o activitate socială.

La rândul ei, societatea - prin
structuri, instituții, sistemul de
valori - intervine concomitent în
direcționarea progresului
tehnologic, prin politici față de
dezvoltare și sporire a eficiențăii.
Rezultatele progresului tehnologic
pot sluji condițiile de viață și
prosperitate ale omului, dar ajută
și tehnologia care poate pune în
pericol viața, societatea însăși.
Actuala tehnologie îl obligă pe
omul societății mondiale să
efectueze munci grele; tehnologia
viitoare va schimba felul de a
munci al oamenilor, transformând
muncile degradante, monotone, în
munci din ce în ce "mai umane".

SOCIETEA ȘI STUDIUL POLITICII Modelarea „stilului politic european”; procesele integrării

Dr. Ion Mitran

Exemplele invocate în articolul
anterior - cărora li s-ar putea
adăuga și altele - probează că nici
unul dintre acestea "nu este
prevăzut în manualele
democrației" sau în "manualele
capitalismului", spre a utiliza
expresiile analistului. Instrucție
este, sub acest aspect, și cazul
Elveției. Aceasta "s-a schimbat
într-un mod misterios sub o
suprafață a tradiției și stabilității".
Nu ar veni greu să numim
conducători elvețieni care au
impins lucrurile înainte (precum
Adenauer în Germania sau De
Gaulle în Franță, n.n. - I.M.), iar
forțele sociale eficiente care să li
succede pot fi numai cu greu
descoptate, totuși, au avut loc
schimbări hotărâtoare. Poate că
noile clase politice a hărăt, în
modernitate și liber aleasă, la
soluția progresului, în vreme ce
fugeau și încorporau prin
compatibilitatea cu, în vîs, merită
stilul "monopolarismului".
Tată istoricul poate dovedi că în
societatea europeeană, inclusiv
în societatea noastră românească, alocă

din a doua jumătate a secolului al
XX-lea, pe temeiul vieții
democratice, guvernarea a devenit
o structură organizată, jerarhizată și
dispunând de mijloace de acțiune,
de mecanisme institutionale simple.
În acest context un rol de seamă a
revenit procesului afirmării statului
de drept și societății civile, după
regimurile totalitare ale epocii
interbelice. Este semnificativ că
după 1945, în Europa Occidentală,
începând cu Germania, au fost
revitalizate dezbatările despre
drepturile omului, despre separarea
reală a puterilor, despre constituirea
unor noi raporturi centru
administrativ locală. Pentru toate
aceste domenii s-au elaborat noi
legei în spiritul constituțiilor
libertății, principiilor răspunderii și
respectării tradițiilor naționale.

În același timp, în plan politic,
țările Europei Occidentale,
întemeiate pe principiul
reprezentanților (alegeri libere ale
reprezentanților) au promovat
reformă ale sistemelor electorale
(generalizarea reprezentanților
proportionali) locul a fost stimulată

competiția permanentă între
partidele politice - competiție
prezentă în bătălii electorale -, în
viața parlamentară, în largi
confruntări de opinii oglindind di-
verse doctrine și opțiuni. Nu începe
îndoială că spiritul și condițiile
naționale, tradițiile și-au spus
cuvântul și în aceste domenii, aflate,
în același timp, sub influența
modernizării, a tendinței afirmării
Europei unite.

Modelul european. Secolul al
XX-lea a conturat puternic tendința
constituirii sau, mai degrabă, a
instituției unor noi tipuri de relații
sistemică între state, cum au fost
cele concepute pentru Societatea
(Liga) Națiunilor din perioada
interbelică sau Organizația
Națiunilor Unite (ONU), după cel
de-al doilea război mondial (1945).
Acestea au fost menite a contribui
la crearea unei noi ordini
internationale, sisteme politice
propriu-zise dintr-o parte sau alta a
globului dovedindu-se a fi
cooperante, dar și contradictorii. Un
anumit gen de contradicții de
această natură, obiective sau
subiective, au ieșit la iveală mai ales
în perioada existenței temporare a
ceea ce s-a considerat a fi două
sisteme mondiale diametral opuse:
capitalismul și socialismul.

Secolul al XX-lea se înfăptuiează
astfel istoriei ca o căutare continuă
a unei noi paradigmă a ordinii
internationale, atât din perspectiva
constituirii organismelor cu vocație
internacională, dar și ca direcție sau
metodă a consolidării statelor
naționali, simultan cu organizarea de
instituții supranazionale, așa cum a

fost Consiliul de Ajutor Economic
Reciproc - organisme ce reunea foste
țări socialiste - ori cum este Uniunea
Europeană. Prin comparație, cele
două organisme apar, însă, ca total
diferite în ce privește natura, esența
și funcționalitatea lor, singura
trăsătură comună reducându-se, formal,
la caracterul supranazional,
exprimat prin restrângerea, mai mare
sau mai mică, voluntară sau impusă,
a suveranității statelor componente.

Paradigma ordinii internaționale,
care ar putea constitui ea
însăși un model de sistem politic
global, pune în evidență procesul
constituirii, începând de la

mijlocul secolului al XX-lea, a
unor sisteme autonome sau
subsisteme care, îmbogățind
tradiții anterioare, tind a institui
sau modela noi stiluri sau
sisteme politice, cu o
personalitate distinctă, ce își vor
pune amprentă asupra realităților
politice continentale și globale
ale primelor decenii ale secolului
al XXI-lea. (Va urua)

I. Ralf Dahrendorf, op.cit.

A se vedea în special capitolul
„Despre constituțile mixte sau
libertatea real existență”.

Tonizza - Din viața celor mulți

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

VASILE PÂRVAN

**70 de ani de la trecerea în eternitate
a marelui arheolog și istoric**

Vasile Pârvan, întemeietorul arheologiei științifice românești, a avut scări de geniu și într-o filosofie. Ca și magistrul său, Nicolae Iorga (care i-a supraviețuit), Pârvan a dezvoltat în viață sa creațoare - întreruptă doar la 45 de ani - un adevărat sistem unitar de ontologie, epistemologie și axiologie istorică. În acest an se împlinesc 70 de ani de la moartea savantului. Avusese, în această privință, un precursor în A.D. Xenopol, care strălucise nu numai ca istoric, ci și ca filosof și axiolog al istoriei, cu lucrări publicate în limba franceză și de ecou european, mai cu seamă prin disputele sale purtate cu neokantienii Rickert și Windelband. Încă aflat la studii în Germania, Vasile Pârvan, la îndemnul lui Iorga, se afirmă publicistic prin considerațiile sale teoretice asupra istoriei și relațiilor strânse ale acestia cu filosofia. Într-un asemenea articol, apărut în publicația "Voința națională" din septembrie 1903, Pârvan dezvoltă ideea unității dintre istorie și filosofie, numindu-i pe adevărații istorici, "istorici-filosofi" - pe care-i diferențiază de "descripțiivii" sau de "adunătorii de izvoare". Pormind de la materialul istoric concret, "istoricul-filosof" țintește "căutarea legilor și rostului ei" (al vieții), "cauzelor prime, cauzelor eficiente ale zhuciumărilor neamului omenește". Totodată, istoricul-filosof apreciază faptele "după valoare" lor. Necesitatea ca istoricul să fie dublat de filosof este cu atât mai imperativă că critica izvoarelor și documentelor însoțește permanent cercetarea istorică. Istoria, în opinia lui Pârvan, nu este, deci, numai cunoaștere, ci are și o dimensiune întrinsă axiologică, ca punând în evidență valorile istorice. Toamă aceasta situează istoria în rând cu arta, religia, morala și filosofia, mai mult decât cu știința propriu-zisă. Istoria este și ea o atitudine specifică față vieții și a lumii și, totodată, un mod uman de ființare. În vizionarea pârvaniană, istoria-l definește mai complet pe om, ca fiind și conștiința de sine a umanității.

Prof.dr. Ion FLOREA

Axiologia istorică este însă fundamentată de Vasile Pârvan în lecțiile sale, memorabile, de deschidere a cursurilor Almei Mater Napocensis, în primii ei ani de existență, autorul Geticilor fiind printre ctitorii Universității clujene. Aceste lecții pot fi considerate adevărate "meditații-metafizice" asupra istoriei și valorilor ei. Lecția inaugurată din 11 februarie 1920 se intitula expres **Despre valorile istorice**, urmărind să clarifice o asemenea problemă particulară a axiologiei. Pârvan impingea mai departe astfel încercările anterioare de **axiologie istorică** ce aparțineau lui A.D. Xenopol din studiul său **Notiunea valorii în istorie**. Concepția lui Pârvan asupra valorilor istorice anticipaază ideea majoră pe care o va dezvolta mai târziu Lucian Blaga în **Ființa istorică**. Pentru că, și în proiecția lui Pârvan, ca și a lui Blaga, valorile istorice îl definesc existențial pe om. Dar ce sunt, în vizionarea marelui arheolog, valorile istorice și prin ce se disting ele de alte valori? Autorul capodoperei arheologice românești plasează valorile istorice în abordarea "perspectivică a fenomenului", în "relevarea evenirii însăși", prin localizare în timp și în dezvoltare a proceselor și evenimentelor. Definirea pârvaniană a valorilor istorice ne reamintește din nou de Xenopol, anume de conceptualul acestuia de "serie istorică", definită "prin raportul în care ea se află cu elementul timpului", cu "surgerea lui". În vizionarea lui Vasile Pârvan, nu există fapte istorice izolate în timp, ci "numai eveniri", care le situează pe acestea într-un flux continuu. Dacă sunt private în evenirea lor "ondulatorie", toate fenomenele și procesele umane sunt susceptibile de a deveni istorice, fie ele individuale sau sociale, ideale sau materiale, culturale sau chiar cosmică. "Unde nu e evenire, spune marele istoric și filosof, nici istorie nu este". Dar de istorie propriu-zis, crede el, tin doar fenomenele din

sfera ființării umane, care sunt cu deosebire cele spirituale. Fraza de mai sus este completată de Pârvan astfel: "Unde nu e viață spirituală, nu e (nici) istorie". Dintr-o asemenea optică, Pârvan socotea că **masele** nu ar fi capabile de creație istorică, de istorie propriu-zis. Istoria are deci, în vedere evenirea vieții omenești, în esență și spirituală, ca urmărindu-i "linia ondulată". Istoria și valorile ei privesc, după Pârvan, în primul rând cultura și nu natura. Istoria începe acolo unde cultura umană schimbă și transformă mediul natural. Omul face istorie datorită spiritului, prin care el domină materia și îi imprimă viața sa, creând astfel forme ce nu există în natură. Deși preferința marelui savant este de partea activității geniilor în definirea valorilor istorice, plasate "în evenirea totală" și "ascensional-descendentă a vieții spirituale", în caracterizarea acestora intră însă orice creație umană, de la economie și tehnică, la politică, artă, religie și știință, care imprimă vieții omenești o notă "intens vibratorie". Definirea pârvaniană inițială a valorilor istorice prin cultură și prin ceea ce-i spiritual nu devine astfel una reducționist-exclusivistă în raport cu lumea naturală și materială. Astfel, subliniază Pârvan, deși istoricul percepă întâi de toate spiritualul și ideile, el trebuie să jină seama de faptul că omul rămâne mereu "legat de pământ" și natura intervine, de aceea, totdeauna "în ritmul spiritului uman, modificându-l în sensul acordării lui armonioase cu ritmul cosmic". Pârvan vorbește în acest sens de "forță

regulatoare a pământului", de lupta spiritului uman cu materia, inclusiv cu biologicul din om. Astfel că generalizările sale, forțat metafizice inițiale, se relativizează și se dialectizează ulterior și astfel spiritualul și materialul, cultura și natura, geniile creațoare și masele nu se mai exclud în mod ireductibil în evenirea istorică. Istorul autentic înțelege viața "ca un tot", în care nimic nu rămâne neprețuit la valoarea lui, nici chiar materialul sau biologicul din om. Alienarea istoricului intervine doar atunci când el interpretează unilateral viața, sau absolutizează material, biologic ori rolul masei. "Intensitatea maximă a vieții", crede Pârvan, se manifestă în activitatea spiritual-culturală, și aceasta ce cere, întâi de toate avută în vedere, în abordarea "specifică istoriei, care este și rămâne non-pragmatică". Istorul - adevărat, adică istoricul-filosof și misiunea sa valorifică evenimentele în mod "evalutiv-spiritual", distingând între ceea ce este "real-istoric" și ce este "aparent-istoric". Înseși fenomenele vieții umane devin valori istorice doar dacă ele "participă, activ sau pasiv, la evenirea superioară lor", exprimată prin manifestări în plan cultural-spiritual. Totodată, axiologia istorică pârvaniană este integrată și în teoria cosmică a ritmurilor, ca și unei filosofii explicite a vieții. Aceasta din urmă pune în prim plan, ca obiectiv și în istorie, regăsirea

de către om a "bucuriei vieții" în lupta lui împotriva morții. Păstrarea, apărarea și sprijinirea vieții rămân pentru om teluri permanente, inscrise și în legile cosmice, care se răsfrâng și în **ființa istorică**, individuală sau colectivă. Scopul vieții umane este astfel "însăși viața în totalitatea ei", adică una "susceptibilă spiritual", capabilă să cuprindă "eternitatea în gânduri și sentimente" și nu o viață risipită în preocupații materiale și biologice.

Iată o încheiere profund umanistă și optimistă a sistemului axiologic pârvanian, doar schită de noi în aceste rânduri. Realizarea omului și a umanității, mai presus de orice în planul creației spirituale, constituie pentru Pârvan sensul major și scopul vieții și al ființei istorice.

Filosof parțial înăscut, în discursul său de recepție la Academia Română din 1914, Vasile Pârvan contura cu claritate de cristal **sensul vieții**, care se suprapune asimptotic cu **sensul istoric**: "Să muneam în libertate, să creăm în libertate, și să căutăm vieții cel mai frumos drum pe care l-ar putea suflare noastră cuprinde în adâncurile lui. Munca e ritmul vieții. Ea dă, ca și libertatea, tără și frumusețe și caracter ființei noastre". Peste veac și în prag de mileniu menajul lui Pârvan este mai semnificativ ca oricând. Că unde muncă nu e nimic nu e nici pentru viață unui individ, nici a unui neam.

REVISTA

OPINIA
nățională

Machetarea computerizată și tiparul
executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE
SI TIPOGRAFIA
FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

REDACȚIA SI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Teatrului, Sectorul 4, București, Com. 451.00.777
B.C.R. S.M.B.

Revista se poate procură prin abonament sau, direct, de la sediul redacției.

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentele se face prin mandat poștal sau dispozitive de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Teatrului, Sectorul 4, București, Com. 451.00.777

